

Урок 10

Тема: Публій Вергілій Марон (70–19 рр. до н. е.). «Енеїда» (огляд). «Заспів». Зв'язок твору з гомерівським епосом, міфологією

Мета: розвиток компетентностей

предметних і комунікативних: знання міфологічної та історичної основи, ключових образів поеми Вергілія «Енеїда»; уміння стисло переказувати художній твір, відповідати на питання до тексту / медіатексту, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях твору, пояснити зв'язок «Енеїди» з гомерівським епосом і міфологією; уміння висловлювати судження про значення Вергілія для розвитку європейських літератур та, зокрема, української літератури;

ключових: уміння визначати головну і другорядну інформацію в тексті, співвідносити зміст і контекст тексту, записувати висловлювання, використовуючи засоби оптимізації викладу думок; уміння добирати доречні мовні засоби із запропонованих варіантів, створювати власний текст / медіапродукт на основі прочитаного матеріалу.

Обладнання: підручники, зошити, ПК, презентація.

Тип уроку: урок формування нових знань, умінь та навичок.

Зміст уроку

I. Актуалізація знань

Хвилинка творчості. Мініповідомлення про відомих давньогрецьких поетів і поетес; розповіді про Тіртея (від оповідача або від імені Тіртея).

II. Мотивація навчальної діяльності

Повідомлення теми уроку. Визначення очікуваних результатів відповідно до орієнтирів навчальної програми. Робота з ілюстрацією на с. 57 підручника та епіграфом до розділу (с. 56).

- Припустіть, чому на фресці Вергілій зображений в оточенні муз Кліо і Мельпомени.
- Прокоментуйте вислів Павла Филиповича.
- Чи знаєте ви, що означає вислів «золота доба»? Де вам траплявся цей вислів?

III. Сприйняття і засвоєння матеріалу

Поетична хвилинка. Микола Зеров «Вергілій» (с. 61 підручника).

Вступне слово вчителя. У цьому сонеті йде мова про «золоту добу» римської історії, про період, що став часом утвердження Риму у світі. На думку Зерова, «той час минув», «і цезарів діла рука історії до трун поволокла», однак мистецтво не вмирає. І серед тих, хто створював справжню велич Римської держави як культурної столиці, був Вергілій.

Бесіда – актуалізація опорних знань учнів.

- Що вам відомо з курсу історії про Давній Рим? (Римляни були воїнами; сповнені войовничого духу, прагнули нових земель; вклонялися культові доблесті та патріотизму.)
- Яких богів давньоримського божественного пантеону ви знаєте? (Юпітер, Сатурн, Венера, Вулкан...)

Історико-культурний екскурс. Наприкінці I ст. до н. е. Римська держава з аристократичної республіки перетворилася на імперію. Період тимчасового затишшя в

громадянському протистоянні, що настав із приходом до влади Октавіана Августа, дав поштовх до розквіту культури та літератури. Античні історики характеризують період правління Августа як «золотий вік» Римської держави. Із цією добою пов'язані імена архітектора Вітрувія, історика Тіта Лівія, поетів Вергілія, Овідія, Горація.

Римські митці орієнтувалися передовсім на великих майстрів Греції, бо мистецькі традиції в Римі були доволі слабкими. Однак, ставши сильною державою, Рим створив свою самобутню культуру. Орієнтуючись на здобутки грецьких митців, римські поети, художники, скульптори розвинули їх, надали їм нового звучання, переосмислили міфологічні образи.

Імператор Октавіан Август підтримував могутність своєї держави не лише силою, але й пропагандою власних ідей. Чи не основну роль у цьому зіграла література. Близький до імператора Гай Цільний Меценат згуртував навколо себе талановитих поетів, підтримував їх матеріально, але за це вони мали славити імператора Августа та державу. З тих пір людей, які підтримують культуру, називають меценатами, на відміну від спонсорів, які вкладають гроші в культурні проекти заради прибутку. До Меценатового гуртка належали і такі видатні римські поети як Горацій і Вергілій.

Опрацювання статті підручника «Публій Вергілій Марон» (с. 56–59).

– Які факти життя Вергілія відображені у вірші М. Зерова?

– Як у вірші М. Зерова слова *кий* (знаряддя пастуха), *плуг* (знаряддя землероба), *мідяний шолом* (знаряддя воїна) стосуються творчих досягнень Вергілія?

– Прокоментуйте другу строфу сонета: про який твір тут мовиться, і чому її заключні рядки звучать іронічно.

IV. Формування знань, умінь, навичок, компетенцій

Рольова гра «В образі поета». Розповіді учнів про життя і творчу спадщину митця.

Робота з художнім текстом. Коментоване читання і обговорення «Заспіву».

– Чи є в поемі традиційне звертання до Музи?

– Яка доля судилась Енею? Як про це мовиться в «Заспіві»?

– Які боги та міфічні герої згадуються в зачині?

– Які легендарні міста названі в «Заспіві»?

– Як в «Енеїду» наприкінці заспіву входить мотив долі, традиційний для античної літератури?

Ознайомлення з оглядом сюжету поеми (с. 59–60 підручника). Установлення композиційних елементів твору.

Зав'язка – Еней залишає Трою.

Кульмінація – Анхіз пророкує Риму славне майбутнє.

Розв'язка – Еней долає Турна.

Робота з ілюстраціями. Як художники відтворили ключові епізоди поеми, на яких художніх деталях зацентували? Яким є на полотнах Еней?

Інтерактивна вправа. «Енеїда». Послідовність подій:
<https://learningapps.org/display?v=p4s98z22t24>

Коментар учителя. Розв'язку можна вважати досить умовною. Вергілій не встиг закінчити свою поему. В «Енеїді» не зображені ті події, які відбулися після закінчення війни між троянцями й рутулами: примирення і об'єднання латинян із троянцями, весілля Енея з Лавінією, народження їхнього сина Іула, поява нащадків Іула – братів Ромула і Рема, від яких і пішли перші римські царі. Поет не бажав у такому вигляді видавати твір і, умираючи, заповів спалити рукопис. Епос було збережено за наказом Августа, який і був головним ініціатором його створення, та оприлюднено по смерті Вергілія.

– Оцініть, наскільки правильним та етичним був цей крок.

V. Закріплення матеріалу, узагальнення та корекція знань

Творчі завдання.

Поясніть значення вислову «золота доба» («золотий вік»).

Складіть асоціативний ряд «“Золота доба” римської культури».

Створіть слоган (коротке гасло) для реклами поеми «Енеїда».

Заповнення кластера «Фольклорні та літературні традиції “Енеїди”» (робочий аркуш).

Прийом «Уважний читач». Завдання 5 робочого аркуша.

Інтерактивна вправа. Кросворд «Вергілій»:

<https://learningapps.org/display?v=pvf19vhaj24>

VI. Підбиття підсумків

Літературна вікторина.

– Хто такий Октавіан Август? Яка його роль в житті Вергілія?

– Чому добу правління Августа називають «золотою»? Поясніть значення вислову «золотий вік».

– Що означає слово «меценат» у наш час? Яке його походження?

– Які твори Вергілія вам відомі? Про що писав поет? Яку мету переслідував?

– Чому поема Вергілія називається «Енеїда»?

– Чому Вергілій заповідав спалити свою поему, і чому Август не виконав волю митця?

– Як побудована поема? Чим вона схожа на епос Гомера?

«Продовж речення».

Сьогодні на уроці:

Я дізнався / дізналася...

Я здивувався / здивувалася...

Я відчув / відчула...

Я уявив / уявила...

Працюємо вдома

1. Виконайте завдання 1–3 (с. 61 підручника).

2. Прочитайте «Пророцтво Анхіза про майбутню славу Риму».